

פעילות הסניף הישראלי בשנת 2000

סניף ישראל, שהוקם בשנת 1964, הוא אחד הסניפים הוותיקים בתנועה הבינלאומית. בשנים האחרונות מצוי הסניף בתנופת התרחבות וכיום נמנים עם חברי הסניף אנשים המייצגים חתך רחב של האוכלוסייה בארץ. חברי הסניף פועלים בכמה אפיקים:

קבוצות מקומיות

במסגרת הסניף פועלות קבוצות מקומיות המטפלות בהפרות זכויות האדם ברחבי העולם. חברי הקבוצות פועלים לשחרור אסירי מצפון, בעיקר באמצעות יצירת קשר עם נציגי המדינות שבהן מוחזקים האסירים, ובפנייה לתקשורת ולדעת הקהל המקומית והבינלאומית. כמו כן מקיימות הקבוצות, כשיש בידן לעשות זאת, קשר ישיר של תמיכה וסיוע עם אסירים ובני משפחותיהם.

רשתות נושאים ומקצועיות

בארץ פועלות רשתות נושאים ומקצועיות: משפטנים, בעלי מקצועות רפואיים (רופאים, אחיות, פסיכולוגים וכדומה); רשת לטיפול בהפרות זכויות אדם על רקע זהות מינית הומו-לסבית, רשת אנשי חינוך; וכן רשתות המתמחות במדינות, כגון סין, מיאנמר, תורכיה, אפריקה ואמריקה הלטינית. אלה קבוצות על-אזוריות והן מטפלות בנושאים הקשורים בתחום ההתמחות של חבריהן.

פעילות בקהילה

דוגמה לפעילות של קבוצות אמנסטי אינטרנשיונל היא פעילות רשת בעלי מקצועות רפואיים אשר ארגנה ביום זכויות האדם הבינלאומי, 10 בדצמבר 2000, ערב בסינמטק ירושלים בנושא הסחר בנשים. במהלך האירוע הוקרנו שני סרטים בנושא ולאחר מכן התנהל דיון.

מערכות

השנה התמקד הסניף במערכה עולמית מרכזית של הארגון: המערכה נגד עינויים, ובפעילות במצבי משבר דוגמת סיירה לואון. פעילות מיוחדת נעשתה סביב דו"ח אמנסטי אינטרנשיונל על אודות ממדי הסחר בנשים למטרות זנות ממדינות בריה"מ לשעבר לישראל, תחת הכותרת: "אישה – סחורה".

המערכה נגד עינויים

בחודש אוקטובר 2000, פתח אמנסטי אינטרנשיונל במערכה עולמית אשר תימשך שנה תמימה בנושא עינויים והפרות זכויות אדם בעולם כולו, תחת הכותרת: "עשו צעד לביעור העינויים". **המערכה נגד עינויים** מבקשת לשים על סדר היום הציבורי הכלל-עולמי את תופעת העינויים מנקודת מבט כוללת: עינויים מתרחשים בכל מקום. עינויים מתבצעים בבית ובקהילה; עינויים מתבצעים על רקע של אפליה וגזענות; עינויים מתבצעים בעת מלחמה ובסכסוכים מזוינים; עינויים מתבצעים על רקע זהות מינית; עינויים מתבצעים נגד קבוצות אוכלוסייה חלשות, כגון נשים וילדים; עינויים מתבצעים בידי גורמים ממשלתיים, כוחות ביטחון ומשטרה וכן על ידי בני אדם פרטיים;

המערכה שואפת להשיג התקדמות בשלושה ממדים: מניעת עינויים, התמודדות עם אפליה והתגברות על חסינותם של מפרי זכויות אדם מפני העמדה לדין (Impunity). במסגרת המערכה קיים הסניף פעילויות אחדות: הקרנת כתבת פתיחה למערכה בתוכניות החדשות בטלוויזיה, סדנאות בנושא עינויים, ימי עיון באוניברסיטאות, דוכני הסברה והקרנת סרטים בסינמטקים. מטרת הפעילות הייתה להדגיש כי עינויים הם הפרה בסיסית של זכויות האדם, וכי מדובר בתופעה כלל-עולמית ועכשווית אשר יש למגררה.

משבר זכויות האדם בסיירה ליאון

במסגרת מערכת תגובה למצב המשבר בסיירה ליאון עסקו הפעילים וקבוצות הסניף בפעילות חירום למניעת העברת משלוחי נשק לכוחות המורדים, למעורבות בינלאומית בשטח כדי לעצור את זוועות המלחמה, בכללן השימוש בילדים-חיילים, ולמניעת סחר ב"יהלומי דמים" (בורסת היהלומים הישראלית הייתה הראשונה שהכריזה על החרמת יהלומים שמקורם בסיירה ליאון. פעילות זו התקיימה באמצעות משלוח עצומות ומכתבים, בהפעלת לחץ דרך חברי כנסת ואישי ציבור, בפרסום בכלי התקשורת ועוד.

במסגרת מערכת אפריקה נמשכת הפעילות בנושא הקשה "ילדים-חיילים". גם השנה יוסיף הסניף לעסוק בנושא זה. עד כה התקבלו בסניף עשרות מכתבים וגלויות מתלמידים בכל רחבי הארץ שהביעו תמיכה ב"ילדים-חיילים" הנמצאים במרכזי שיקום באוגנדה. הפעילות מתעצמת עוד יותר לאור מספרם העצום של "ילדים-חיילים" לשעבר השוהים במרכזי שיקום בסיירה ליאון.

המערכה נגד הסחר בנשים

בחודש מאי 2000 פירסם אמנסטי אינטרנשיונל דו"ח ראשון מסוגו על תופעת הסחר בנשים לתעשיית המין בישראל. בתופעה קשה זו נכללים שעבוד, עינויים (בכללם אונס), התעללות פיזית ונפשית, הגבלת חופש התנועה ועוד. במסגרת מערכה זו הועלתה הבעיה לראשונה על סדר היום הציבורי במדינת ישראל. נערכו פגישות עם שר המשפטים, ד"ר יוסי ביילין, עם השר לביטחון פנים, הפרופ' שלמה בן-עמי ועם צמרת משטרת ישראל, התקיימה ישיבה מיוחדת של הוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת ודו"חות אמנסטי הופצו באמצעות הנהלת בתי המשפט לכל השופטים במדינת ישראל. כתוצאה מפעילות זו הועבר בחודש מאי תיקון לחוק העונשין הקובע את הסחר בבני אדם, ובייחוד הסחר למטרות זנות, כעבירה שדינה 16 שנות מאסר; משרד המשפטים משלים חקיקה מקיפה בנושא הסחר בבני אדם; משטרת ישראל רואה בפשע זה אחד ממוקדי עבודתה והחלה במבצעים יזומים למלחמה בתופעה; הוקמה ועדת כנסת מיוחדת לנושא; הוקמה ועדה ממשלתית בין-משרדית לתיאום מדיניות ואכיפה של משרדי הממשלה בישראל; נבדקת אפשרות להקמת מקלט לנשים שנפלו קורבן לסחר בבני אדם ועוד.

רשת "הפעולה הדחופה"

רשת "הפעולה הדחופה" היא רשת כלל-עולמית של חברים, המגיבה מיידית, בהתקבל מידע על הפרה חמורה של זכויות האדם הכרוכה בסכנת חיים. רשת זו היא כלי בעל חשיבות עליונה בפעילותו של אמנסטי אינטרנשיונל. חברי הרשת פועלים במהירות באמצעות משלוח מכתבים, פקסים וטלקסים לרשויות המעורבות בהפרה זו, ומפעילים עליהן לחץ שאינו מאפשר את חיסול הקורבן, את עינויו או את "העלמתו". ידיעתם של ממשלות וארגונים כמו-ממשלתיים, כי מעשיהם החמורים חשופים לעין הקהל העולמית, משמשת במקרים רבים גורם ממתן בהתנהגותם ומצילה את חייהם של הקורבנות.

סטטיסטיקה:

נכון לינואר 2000, היו רשומים ברשת "הפעולה הדחופה" בסניף ישראל 113 חברים וארגון אחד (תנועת הנוער "רעות-סדאקה"). בשנת 1999 התקבלו 947 פניות - עלייה של 99% - מן המזכירות הבינלאומית של אמנסטי אינטרנשיונל אל חברי רשת "הפעולה הדחופה" בישראל. 45% מן המקרים התקבלו פניות עם מידע נוסף בדבר גורלם של הקורבנות. 5% מן הפניות הסתיימו המקרה במות הקורבן, אך 14% מסך כל הפניות הגיעו בשורות טובות על פתרון הבעיה באופן משביע רצון, ובשאר המקרים נמשך הטיפול עד סוף השנה.

השנה שלחו חברי הרשת בארץ כ-7,500 פניות לכל רחבי העולם (להוציא כמובן פניות לישראל ולמדינות ערב, שאליהן לא נשלחו פניות). בין הנושאים שבהם עסקו המקרים השנה היו: עונש מוות והוצאות להורג, חשש לביטחון אישי, חשש משפטי, עינויים, "היעלמויות", יחס בלתי אנושי ומשפיל, אסירי מצפון, חשש רפואי או בריאותי, איום במוות, מעצרים שרירותיים ומעצרים מינהליים, הריגות והחזרת פליטים בכוח לארצם.

דוגמה אחת מני רבות להצלחה של רשת "הפעולה הדחופה":

ב-18 בפברואר 1999, שוחררו חורחה סאלאזר וחיירו בדויה, פעילי זכויות אדם מארגון IPC, לאחר שנחטפו בידי כוחות פרה-מיליטריים שלושה שבועות קודם לכן. עמיתיהם לעבודה, אולגה רודאס וקלאודיה טאמאיו, שוחררו עשרה ימים קודם לכן. במכתב נרגש הם מודים לאמנסטי אינטרנשיונל:

"כל התמיכה והסולידריות שהפגנתם יוסיפו להיות חלק מרכזי להבטחת חייהם ושלומו של עמיתנו לעבודה שנחטפו.... עבודתכם והקול שהשמעתם עודדו אותנו להרגיש שאנו לא לבדנו, ושאנו חלק מקולקטיב עצום של אנשים ונשים הפועלים מדי יום ביומו להפוך את קולומביה למדינה של שלום. כל שיחות הטלפון, הפקסים והודעות הדואר האלקטרוני, כל המשאבים והזמן שהשקעתם בנו חיזקו אף יותר את מחויבותנו לעזור בבניית קולומביה טובה יותר, צודקת יותר ושלווה יותר. חייהם ושלומו של עמיתנו לעבודה, כמו קולומביאנים רבים אחרים שאינם זוכים לתשומת לבה של התקשורת, תלויים במידה רבה בסולידריות ובחברות שהפגנתם".

עבודה עם קהילת ארגוני זכויות אדם

כחלק מאסטרטגיה רחבה לשיתוף פעולה בקרב קהילת ארגוני זכויות אדם קיים סניף ישראל בשנת 2000 מגוון של פעילויות בשיתוף עם ארגונים לא-ממשלתיים. הסניף השתתף בקואליציה נגד סחר בנשים, בקואליציה בנושא אמנת זכויות הילד, בפעילות פומבית ביום נגד אלימות כלפי נשים, בתהליך ההתייעצות על הקמת נציבות זכויות אדם בישראל, בהכנת יום עיון בנושא עינויים לארגונים ישראלים ועוד.

חינוך והסברה

חינוך למודעות לזכויות האדם והסברה הם הנושאים העיקריים שבהם יש לסניפי אמנסטי אינטרנשיונל היתר לפעול בתוך מדינתם. במסגרת מדיניות התנועה הבינלאומית, שקבעה עדיפות לנושא החינוך כמטרה אסטרטגית ארוכת טווח, פועל הסניף להטמעת עקרונות התנועה בקרב כל חלקי האוכלוסייה במדינה. פעילות זו בנושא חינוך לזכויות האדם מתקיימת בכמה מישורים, בעזרת צוות מקצועי שמפעיל הסניף זה שנים מספר.

במסגרת הנושא המרכזי השנתי במערכת החינוך - "ערבות ומעורבות - כל ילד שווה כל ילדה שווה" - פעל הסניף במסגרות חינוך פורמליות ובלתי פורמליות באישורו של משרד החינוך. תוכניות החינוך של הסניף מותאמות לקבוצות גיל שונות והן כוללות את "ערכת זכויות הילד" לחטיבה הצעירה, "זכויות אדם - מדוע" לחטיבת הביניים והחטיבה העליונה ואת תוכנית "רשת הפעולה הדחופה לצעירים". התוכניות הותאמו והופצו בקרב ציבורים שונים באוכלוסייה. מעגל ההרצאות של הסניף הורחב בבתי ספר יסודיים ותיכונים בכל רחבי הארץ. רוב הנושאים שבהם עסקנו השנה נגעו לזכויות ילדים בעולם: ילדים-עבדים, ילדים-חיילים, ילדים-פליטים, ילדי רחוב, הוצאות להורג של ילדים ועוד. כמו כן, נערכו הכשרות מורים וסדנאות בנושא זכויות האדם במסגרות המקיימות השתלמויות מורים. הסדנאות ניתנו לאוכלוסיות דוברות עברית, ערבית ואנגלית.

שיתוף פעולה עשיר ומיוחד נרקם בין פרויקט החינוך של הסניף ובין תיאטרון אורנה פורת לילדים ולנוער, סביב ההצגה "נולד לחופשי". ההצגה מעלה את הסוגיה של ילדים-עבדים, ומספרת את סיפורו של איקבל מסי, ילד-עבד בפקיסטן, אשר בגילו הצעיר יצא נגד התופעה, עד הגיעו לנאום בפני האו"ם. איקבל מסי נרצח בגלל פעילותו זו. שיתוף הפעולה הפורה בין הסניף לתיאטרון יצר שילוב משלים בין חוויה אמנותית ולימוד תכנים של זכויות אדם.

פעילות פורה במיוחד היא פעילות "רשת פעולה דחופה לצעירים". במסגרת הפרויקט נחשפים בני נוער וילדים לנושא זכויות האדם, בד בבד עם שילובם בפעילות אקטיבית למניעת הפרת זכויות. מדי חודש בחודשו, מטפלים בתי הספר המשתתפים בפרויקט במקרה אחד של הפרת זכויות של ילדים או בני נוער ברחבי העולם, הדורש תגובה מיידית. הילדים פותחים במערכה וכותבים מכתבים לגורמים הרלוונטיים (שגריר, ראש ממשלה) במדינה שבה מתרחשות הפרות הזכויות. אם מצויות בידיהם כתובתם של הילדים עצמם, או של בני משפחותיהם, נשלחים אליהם ישירות מכתבים או גלויות.

התוכנית זוכה להצלחה בישראל ובעולם כולו. כיום מנויים ברשת למעלה מ-12,000 ילדים ובני נוער בארץ, בכיתות ה'-י"ב, הכותבים מכתבים מדי חודש באנגלית ובעברית (בקרוב גם בערבית ובצרפתית). עשרות-אלפי ילדים כותבים ברשת ברחבי העולם כולו. בשל האקטיביות הכרוכה בה, גדלה מעורבותם של הילדים והלמידה מוטמעת בעשייה. הצלחת הפעילות מתבטאת בהצלחת חיי אדם, ופעמים רבות אף נשלחות תשובות ישירות, לבית הספר או לתלמידים, המגבירות את המוטיבציה, את העניין ואת ההבנה בקרב הילדים כאזרחים פעילים במאבק למען זכויות האדם.

שנת 2000 הייתה שנה ברוכת פעילות, וכמו בכל שנה אנו מקווים להעצימה, לייעלה ולהגבירה לקראת השנה הבאה.